Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 11. Dnia 8. czerwca 1893. XX. rocznik.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: **Teofil Merunowicz.**

L. 726.

Okólnik
w sprawie wystawy krajowej.

Powszechna wystawa krajowa, zapowiedziana na rok 1894, obudza w całym kraju najżywsze zajęcie, objawiające się tem, że nietylko osoby prywatne, ale przedewszystkiem instytucye, zakłady i stowarzyszenia wszelkiego rodzaju czynią rozległe przygotowania, by owoce swoich trudów prac i usiłowań krajowi przedstawić, podzielić się zdobytemi doświadczeniami, i na ich podstawie rozszerzać istniejące i budować nowe drogi, które do postępu i odrodzenia prowadzą.

Zapatrywaniu temu dało wyraz walne zgromadzenie delegatów Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w uchwale swojej z dnia 25. września 1892, polecającej Wydziałowi poczynienie wszelkich przygotowań, by stowarzyszenia związkowe mogły wziąć udział w wystawie w sposób, odpowiadający stanowisku, jakie sobie w kraju zdobyły, i jakie im się w przyszłości należy.

Powyższa uchwała delegatów była przedmiotem wyczerpujących obrad na posiedzeniach Wydziału w dniach 7. grudnia 1892, 9. marca i 15. maja 1893, a rezultatem ich następujące postanowienia, które do wiadomości Szanownej Dyrekcyi podajemy z uprzejmą prośbą, by Szanowna Dyrekcya także ze Swej strony pod rozwagę je wziąć raczyła, i ewentualne wnioski i życzenia Swoje możliwie *jak najspieszniej a najdalej do dni 14.* do Wydziału nadesłała.

I. Przedewszystkiem zamierza Wydział Związku wydać z początkiem r. 1894 *monografię stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.* Dzieło to, do napisania którego zaproszone zostaną najpoważniejsze osobistości fachowe, obejmować będzie:

1. Ogólny pogląd na rezultaty dotychczasowej działalności stowarzyszeń, tudzież pogląd na skutki wprowadzenia w życie ustawy z 9. kwietnia 1873 l. 70 Dz. p. p.

2. Historyę założenia, rozwoju i działalności Związku stowarzyszeń.

3. *Historyę rozwoju poszczególnych stowarzyszeń, skreśloną przez kierowników tychże stowarzyszeń.* Prace te ugrupowane zostaną według dat założenia poszczególnych stowarzyszeń, bez względu na to, czy należą do Związku, lub nie.

4. Literatura, któraby obejmowała krytyczny pogląd na wszelkie prace na polu stowarzyszeń, bądź to wydane jako osobne dzieła, bądź zamieszczone w szpaltach czasopisma „Związek“.

5. Tabele statystyczne; wreszcie

6. imienny spis Prezesów Rad nadzorczych i członków Dyrekcyj stowarzyszeń, urzędujących w roku 1893.

II. Na placu wystawy, w okolicy wielkiej hali przemysłowej, zbudowany *zostanie osobny pawilon dla stowarzyszeń.* Koszta budowy takiego pawilonu stara się Wydział Związku zredukować do możliwie niskiej cyfry, byle tylko wewnętrzne urządzenie odpowiadało celowi.

Wychodząc z zapatrywania, że z pomiędzy wszystkich instytucyj pieniężnych w kraju są Kasy oszczędności, pomimo odmiennego ustroju, najbardziej do naszych stowarzyszeń zbliżone obywatelskim charakterem swojej, na zyski nieobliczonej działalności, obejmującej prawie te same warstwy ludności, dla której i nasze stowarzyszenia pracują — postanowił Wydział Związku zaprosić do współudziału wszystkie Kasy oszczędności w kraju.

W ten sposób wspólny pawilon nosiłby napis po jednej stronie „Stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze", a z drugiej „Kasy oszczędności" — i przy znacznej oszczędności we wspólnych wydatkach, będzie poważniej się przedstawiał. Projekt ten zatwierdziło już c. k. Namiestnictwo, przyjęła Gal. Kasa oszczędności, a sądzimy, że i wszystkie prowincyonalne Kasy oszczędności, do których odezwę wysłaliśmy, również chętnie projekt ten przyjmą.

III. Koszta budowy pawilonu, jego wewnętrzne urządzenie, wydawnictwo monografii, tabele statystyczne i graficzne, dekoracya wewnętrzna, utrzymanie porządku i nadzór w czasie kilkumiesięcznego trwania wystawy i t. p., preliminujemy łącznie na ośm, a najwyżej 10.000 zł., z czego część pokryją Kasy oszczędności, suma 2.000 zł. przeznaczoną zostanie z funduszów Związku, a reszta przypadałaby na stowarzyszenia do podziału, w stosunku do funduszów własnych.

Jeżeliby, czego nie przypuszczamy, prowincyonalne Kasy oszczędności lub pewna ich część do programu się nie przyłączyła, to w takim wypadku rozmiary pawilonu, a tem samem koszta, w odpowiednim stosunku ulegną zmianie.

Wedle dotychczasowych kombinacyj, wypadałaby na każde stowarzyszenie związkowe połowa rocznej wkładki na cele Związku za rok 1893, po nad tę wysokość, sądzimy, może nastąpić w r. 1894 tylko bardzo mała dopłata.

IV. Co do wewnętrznego urządzenia i przedmiotów, na wystawę przeznaczonych, skorzystać będzie można w pewnej części z wzorów otrzymanych z Pragi, gdzie w roku 1891 Związek stowarzyszeń czeskich zajmywał osobny pawilon razem z instytucyą „Živnosteńska Banka".

Zamierzamy w naszym pawilonie umieścić:

a) wielką, starannie wykonaną mapę Galicyi, podzieloną na powiaty, którąby objaśniała w stosownych znakach rok założenia, liczbę członków i wszystkie ważniejsze cyfry obrotów pieniężnych;

b) mniejszą mapę, którąby objaśniała to samo według stanu przed 20 laty t. j. przed założeniem Związku stowarzyszeń;

c) kilka takich map, któreby objaśniały szczegóły interesów, tudzież obejmowały te stowarzyszenia, które istnieć przestały;

d) osobna mapa ilustrująca stan spółek rolniczych, ochrony własności ziemskiej, spożywczych, handlowych, produkcyjnych i t. p.;

e) wielkie tabele graficzne, uwidoczniające wzrost liczby członków, funduszów własnych i obcych, pożyczek i t. p.

Szanowne Dyrekcye stowarzyszeń związkowych zaś raczą nadesłać następujące przedmioty:

a) ozdobnie oprawne roczne sprawozdania, ile możności w jedną zebrane całość;

b) wzory starannie prowadzonych ksiąg Towarzystwa;

c) tabele graficzne (w ramach) uwidoczniające rozwój Towarzystwa;

d) fotografie i rysunki realności i gmachów bądź to własnych, bądź zbudowanych staraniem i funduszami od Towarzystwa uzyskanymi.

Formularze tabel i wszelkie wyjaśnienia zostaną na żądanie udzielone.

Dekoracyę stanowić będą wyroby stowarzyszeń produkcyjnych i surowcowych, jak tkackie, sukiennicze i t. p.

Umieszczone także będą w pawilonie podobizny i biusty osób w kraju znanych, a zasłużonych około ekonomicznego odrodzenia kraju.

V. Stowarzyszenia i spółki rolnicze, spożywcze, handlowe, produkcyjne, surowcowe i t. p. raczą zawiadomić Wydział, jakie wyroby swoje będą mogły nadesłać dla dekoracyi pawilonu, które to wyroby zakupi Wydział Związku. Bezpośredni udział w wystawie wezmą te Towarzystwa bądź to w hali przemysłowej, bądź pod zarządem Wydziału krajowego w oddziale warsztatów wzorowych i szkół przemysłowych, przez kraj subwencyonowanych.

Do współudziału w wystawie zaproszone także zostaną stowarzyszenia polskie z pod zaboru pruskiego.

VI. Do komitetu, którego zadaniem będzie wykonanie powyższego programu zaprosił Wydział Związku pp.: Biechońskiego Karola, dr. Dulębę Bronisława, Kuczyńskiego Franciszka, Merunowicza Teofila, Szczepanowskiego Stanisława, Terenkoczego Władysława, Ulmera Narcyza i Zimę Franciszka. Komitet ten, któremu przysługuje prawo powołania nowych osób, wzmocniony zostanie także delegatami Kas oszczędności.

Przekonani, że przedstawiony tu program i jego myśl przewodnia obudzą w kołach stowarzyszeń naszych żywe zajęcie, a Szanowną Dyrekcyę do gorliwego i energicznego współdziałania w tak poważnej pracy spowodują — prosimy uprzejmie:

1. o zawiadomienie, czy Szanowna Dyrekcya zechce wziąć udział w pracy około wydania dzieła pamiątkowego (jak ustęp I.) przez wypracowanie historyi rozwoju stowarzyszenia swojego, od jego założenia po koniec r. 1893 według wskazówek, później udzielić się mających;

2. jakie przedmioty, w punkcie IV. niniejszej odezwy wymienione, Szanowna Dyrekcya na wystawę nadesłać zamierza;

3. odnośnie do punktu III. prosimy o nadesłanie w gotówce kwoty, równającej się połowie rocznej wkładki za r. 1893 na pokrycie wkładów, które już obecnie na budowę pawilonu czynić musimy, i oświadczenie, że w razie niedoboru nadeszle Szanowna Dyrekcya w r. 1894 dalszą ratę, atoli w nieprzekraczalnej wysokości połowy rocznej wkładki.

Ze względu że jeszcze w bieżącym miesiącu musi być przyjętym kosztorys, i dokonanym wybór miejsca i jego rozmiary na placu wystawy — prosimy uprzejmie o możliwie najspieszniejszą odpowiedź i kreślimy się

z poważaniem

Wydział Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

W. Biechoński,	***T. Merunowicz,***	***N. Ulmer,***
zast. Prezesa.	zast. Prezesa i kierownik biura.	sekretarz.

Spółki przemysłowe, rolnicze i spożywcze w Niemczech.

Dr. Kusztelan podaje w poznańskim „*Poradniku dla spółek*“ następujące wiadomości o niemieckich stowarzyszeniach udziałowych dla przedsiębiorstw przemysłowych, rolniczych i spożywczych według obszernego dzieła F. Schenka:

Spółki przemysłowe dzieli Schenk na trzy kategorye — mianowicie:

a) Spółki surowcowe, które mają na celu przez wspólne zakupno, dostarczanie członkom surowych materyałów potrzebnych w przemyśle i rolnictwie, i tym sposobem osięganie tych korzyści, które wielcy przemysłowcy i kupcy zyskują przez ryczałtowe zakupno surowego materyału, jak skór, drzewa, wełny, sukna, nasion, nawozów, węgli i t. p. Tego rodzaju spółki rozwinęły się w Niemczech najwcześniej, zostały później oskrzydlone przez spółki produkcyjne — lecz w najnowszym czasie wchodzą na nowo w życie, gdy mniejsi rzemieślnicy, po smutnych doświadczenia nabyli przekonania, że samodzielność w tym kierunku nie popłaca, i że wspólnemi siłami można towary surowe lepiej i korzystniej kupować, aniżeli w pojedynkę Mały rzemieślnik może wtedy tylko podołać konkurencyi z kapitalistami i sprzedawać swe wyroby ze zyskiem, jeżeli towary w rzemiośle potrzebne równie dobrze i tanio kupi, jak kapitalista.

Sprawozdanie wskazuje rzemieślnikom na znakomite postępy i korzyści, jakie z roku na rok wykazują rolnicze spółki surowcowe.

Podczas gdy sprawozdanie wykazuje tylko 116 spółek surowcowych dla rzemiosła, wylicza spółek surowcowych dla rolnictwa 1020.

Ogólny zjazd rolników niemieckich w Gdańsku i Wiesbadenie zajmował się sprawą tych spółek i w przekonaniu o ich skutecznej doniosłości dla rolnictwa, postanowił zakładać dla rolnictwa surowcowe spółki i wszelkiemi siłami je popierać. Wśród polskich spółek zaliczyć należy do tej kategoryi poznańską „Glebę“.

W skład spółek surowcowych dla rzemiosła wchodzą w Niemczech następujące:

1. dla szewców	w liczbie	67	spółek.
2. „ krawców	„	16	„
3. „ stolarzy, bednarzy i kołodziejów	„	8	„
4. „ ślusarzy i kowali	„	4	„
5. „ płócienników	„	3	„
do przeniesienia		98	spółek.

	z przeniesienia	98	spółek.
6.	dla białoskórników w liczbie	4	„
7.	„ introligatorów „	2	„
8.	„ mularzy i cieśli „	2	„
9.	„ księgarzy „	3	„
10.	„ garncarzy „	2	„
11.	„ malarzy „	1	„
12.	„ kupców papieru „	1	„
13.	„ młynarzy „	1	„
14.	„ grzebieniarzy „	1	„
15.	„ balwierzy i fryzyerów „	1	„
	razem	116	spółek.

Spółek surowcowych dla rolnictwa jest w Niemczech 1020.

Wszystkie spółki surowcowe opierają swą organizacyą na następujących zasadach:

1. Za kapitał potrzebny do zakupna surowca gwarantują spólnicy solidarnie, częścią ograniczoną, częścią nieograniczoną kwotą.

2. Towary sprzedają się członkom z wspólnego składu z podwyżką o 12 do 30% ponad cenę zakupna. Z zysku brutto ztąd osiągniętego opłacają się wszelkie wydatki, jako to: pensye urzędników, procenta od pożyczonych kapitałów, dzierzawa za lokale, i w ogóle wszystkie inne koszta administracyjne. Z czystego zaś zysku wypłaca się na końcu roku obrachunkowego dywidendę i rozdziela się ją pomiędzy członków po większej części nie wedle wysokości udziału, lecz w miarę kwoty za towary w ciągu roku zapłaconej.

3. Majątek spółki wytwarza się z udziałów, dopisywanej dywidendy do niespełna wpłaconych udziałów, i z roku na rok zwiększającego się funduszu rezerwowego.

b) Spółki narzędziowe. Spółki narzędziowe, po niemiecku „Werkgenossenschaften“ zwane, stoją w bezpośrednim związku z spółkami surowcowemi, mając na celu ułatwienie produkcyi tak w rzemiośle jak w rolnictwie A więc, podczas gdy spółki magazynowe mają na celu wspólną sprzedaż wyrobów rzemieślniczych i produktów rolniczych zwykle w pojedynkę, własnemi siłami wytworzonych, a spółki produkcyjne wspólne wytwarzanie i wspólne spieniężanie produktów, to spółki narzędziowe mają swe zadanie w dostarczaniu odpowiednich wspólnych środków (narzędzi — warsztatu) do produkowania.

Spółki narzędziowe bywają zastosowane w rzemiośle, przeważnie jednak prosperują w rolnictwie. W tego rodzaju spółkach zakupują spólnicy na wspólny rachunek nietylko maszyny i kosztowniejsze przybory w rolnictwie i przemyśle potrzebne, ale także bydło rozpłodowe, czy to w celu uszlachetnienia rasy, czy też większej produktywności.

Kapitał potrzebny na zakupno maszyn i bydła rozpłodowego zbierają spólnicy przez udziały. Od używania maszyn pobierają opłatę za czas, a więc oblicza się godziny lub dnie za używanie maszyny, albo od przestrzeni jak n. p. za używanie rzezalni lub jatek rzeźniczych.

Sprawozdanie wylicza następujące spółki narzędziowe dla rzemieślników:

1.	Dla rzeźników w celu wybudowania i utrzymywania wspólnej rzezalni	8 spółek
2.	Dla publicznych posługaczy w Berlinie, Dreźnie, Brunszwiku i Hali	4 spółki
3.	Dla zakupna wspólnych narzędzi . .	1 spółkę
	razem . .	13 spółek

Rolnicy posiadają:

1.	celem zakupna wspólnych maszyn i przyrządów	122 spółki
2.	celem zakupna i utrzymania wspólnego bydła rozpłodowego	177 „
	razem . .	299 spółek

c) Spółki magazynowe postanowiły sobie za zadanie tworzenie wspólnych składów i magazynów. Każdy członek spółki jest nietylko uprawniony, ale nawet zobowiązany wszystkie, w swym prywatnym warsztacie na własny rachunek wykonane, przedmioty wystawić w spólnym składzie na sprzedaż na własny rachunek. Zwykle spółka magazynowa bywa równocześnie surowcową. Spółka przyjmuje nadto zamówienia na wyroby nie znajdujące się na składzie i oddaje otrzymane zlecenia, albo pojedynczym swym członkom, albo też wykonuje je na wspólny rachunek. W ostatnim przypadku jest spółka magazynowa skombinowaną z spółką produkcyjną. Często więc trudno oznaczyć, do której z tych kategoryi spółkę zaliczyć należy, gdyż spólnicy w miarę potrzeby i powodzenia swe zadanie rozszerzają. Zdarza się też nierzadko, że osobniki pokrewnych rzemiosł łączą się w spółkę magazynową pod nazwą: „Sala przemysłowa“ po niemiecku „Gewerbehalle“ — „Industriehalle“ i t. p. Większe spółki magazynowe wchodzą w ścisły związek z istniejącą już spółką pożyczkową, lub nawet wytwarzają sobie odrębne na ten cel spółki pożyczkowe, które na poczet wyrobów w wspólnym magazynie wystawionych, dają zaliczki i w ten sposób dostarczają kapitałów do dalszej produkcyi. Udzielanie kredytu jest zależnem od dostawy do magazynu wykonanych robót.

Tego rodzaju spółek magazynowych jest w Niemczech dla przemysłu 59
dla rolnictwa 7
razem 66 spółek i to najwięcej dla stolarzy bo aż 30 spółek.

Z rolniczych spółek magazynowych, których sprawozdanie wylicza siedm, są trzy, t. j. w Królewcu, w Osterburken i Preetz, które mają magazyny i składy maszyn rolniczych, a cztery spółki trudnią się jedynie wystawą i sprzedażą nasion, a mianowicie, pszenicy, żyta i koniczyny. I tak w Schoenberg (Szleswik-Holzacya) jest: „Verkaufsgenossenschaft des Probsteier land- und volkswirtschaftlichen Vereins für Probsteier Saatkorn“. W. Cismar jest: „Kleesaatgenossenschaft“, w Nordstrand: „Saatweizengenossenschaft“.

d) Spółki produkcyjne. Do spółek produkcyjnych w ścisłem znaczeniu, należy zaliczyć te tylko spółki, w których członkowie są producentami, a nieczłonkowie tylko w ograniczonej mierze, w celu chwilowego posiłkowania się, zatrudnieni bywają. Każdy członek ma udział w zyskach osiągniętych wspólną pracą. Jest to najtrudniejsza forma spółek do wprowadzenia w życie, bo owe spółki, w których kilku kapitalistów się kojarzy, aby siłami najemniczeni wprowadzić w ruch przedsiębiorstwo przemysłowe lub handlowe, nie mają, prócz nazwy, nic wspólnego z spółką produkcyjną. I. S. Mill. słusznie powiada, że stowarzyszenie nie jest kooperacyą (stowarzyszeniem) jeżeli osobniki się jednoczą, aby osiągnąć zyski, z których korzysta tylko kilka osób. To bowiem jest istotą stowarzyszeń, że każdy robotnik partycypuje w osiągniętych zyskach. Nie kapitałowi przynależy w stowarzyszeniu pierwszeństwo, lecz pracy. Kapitał ma tu być tylko niejako w służbie pracy -- a nie odwrotnie. To też w praktyce kwestya tych spółek jest najtrudniejszą do rozwiązania, szczególniej w przemyśle, bo w rolnictwie spółki te znalazły wdzięczny oddźwięk, mianowicie w mleczarniach, winogrodnictwie, sadownictwie i t. p. i nadają się doskonale do wytworzenia samodzielności wśród ludu wiejskiego. Po ludzku też rzeczy biorąc, łatwo zrozumieć, że ten, kto przy założeniu interesu przemysłowego ponosił ryzyko i narażał się na stratę swego majątku i na obrócenie w niwecz wysiłków swej inteligencyi, chciałby następnie, jeżeli przedsiębiorstwo dobrze się pokieruje, jak największe odnieść zyski, w nagrodę niejako hazardowania swej inteligencyi i swych kapitałów. Takiego jednakże zapatrywania nie znoszą, ani ideą ani zasady stowarzyszenia. Ci bowiem, którzy w stowarzyszeniach upatrują środek do zwalczania egoistycznych zachcianek, a handel i przemysł chcieliby wynieść za pomocą stowarzyszenia na wyższy piedestał moralny, muszą tego rodzaju zachcianki i dążności kapitału zwalczać stanowczo.

Stowarzyszenia produkcyjne w przemyśle są w Niemczech zaledwie w zaczątkach — natomiast Anglia, Francya, Ameryka, Włochy i Austrya szczycą się i na tem polu stowarzyszeń świetnemi rezultatami.

Po tych kilku uwagach o istocie spółek produkcyjnych, które uważaliśmy za odpowiednie tutaj przytoczyć, wracamy do sprawozdania niemieckiego Patronatu, które zaznacza, że wśród tej kategoryi spółek odznaczają się największą żywotnością spółki mleczarskie. W innych gałęziach przemysłu okazuje się niechwalebna dążność, że, skoro spółka dobre robi interesa, nie chce przyjmować członków na spólników, aby nie dzielić zysków pomiędzy wielu członków. Doświadczenie jednak poucza, że spółki produkcyjne, o małej ilości uczestników, choćby na razie dobre robiły interesa, nie mogą się utrzymać przez dłuższy przeciąg csasu, ponieważ przy najmniejszym nawet ubytku w zbyciu swych wyrobów, członkowie nie mający innych źródeł zarobku, jak z towarzystwa, bywają zagrożeni w swej egzystencyi, a za tem idzie padek spółki. Natomiast spółki produkcyjne, które nie ograniczają się na jedno rzemiosło — lecz rozszerzają swą czynność na kilka zawodów i rzemiosł, mając z natury rzeczy licznych członków, nabierają więcej siły odpornej w czasach krytycznych dla jednego z zawodów w skład towarzystwa wchodzących. Z powodu tego poleca się przy zakładaniu spółek produkcyjnych, aby:

1. nie ograniczały się na członków, uprawiających jedno i to samo rzemiosło, lecz aby wciągały w skład stowarzyszenia członków z najrozmaitszych zawodów;

2. osiągnięte zyski czyste z wspólnej pracy nie rozdzielały jako dywidendę, lecz dotowały niemi fundusz rezerwowy, względnie dopisywały je do udziałów;

3. nie zakupywały gruntów i domów za udziały, lecz jedynie za kapitały niewypowiedzialne;

4. aby wystąpienie ze spółki ile możności utrudniały, naznaczając jak najdłuższy termin do wypowiedzenia udziału z towarzystwa. (Dok. nast.)

Sprawozdania z lustracyi Towarzystw związkowych.

Stowarzyszenie zaliczkowe w Lubaczowie,

zarejestrowane z ograniczoną (4-krotną) poręką.

W dniu 12. kwietnia r. b. lustrator Związku przeprowadził lustracyę powyższego Towarzystwa, które, aczkolwiek dopiero jeden rok swojego istnienia liczy, otoczone jednak opieką Rady powiatowej cieszanowskiej, a w czczególności prezesa tejże, księcia Władysława Sapiehy, nietylko że prawidłowo się rozwija, ale dzięki gorliwości i poczuciu obywatelskiemu członków Dyrekcyi, którzy przez cały rok zeszły usługi swoje stowarzyszeniu zupełnie bezinteresownie oddawali, wykazało za tenże

rok dość znaczny nawet, jak na początek, czysty zysk, bo kwotę 330 zł. 69 ct., pozwalający zatem, oprócz 6% dywidendy od uprawnionych do niej udziałów, oraz wydzielenia 10% na powiększenie funduszu rezerwowego, jeszcze w dodatku na wydzielenie 24% na rachunek rezerwy specyalnej.

W dniu 12. kwietnia r. b. następujące pozycye przedstawiał b i l a n s s u r o w y stowarzyszenia:

a) W s t a n i e b i e r n y m:

Udziały	3.251 zł.	50 ct.
Fundusz rezerwowy	187 „	— „
Wkładki oszczędności	4.446 „	66 „
Długi towarzystwa	6.040 „	— „
Odsetki	254 „	86 „
Zysk z r. 1892	330 „	69 „
Razem	14.510 zł.	71 ct.

b) W s t a n i e c z y n n y m:

Pożyczki	12.492 zł.	12 ct.
Koszta administracyi	96 „	45 „
„ procesowe	15 „	33 „
„ założenia	273 „	14 „
Kasa	1.633 „	67 „
Razem	14.510 zł.	71 ct.

Z końcem r. 1892 stowarz. liczyło	159 członków.
w roku bieżącym przybyło	29 „
obecnie zatem jest	188 członków.

Członkowie wpłacają zaraz przy przystąpieniu cały najmniejszy udział, wynoszący kwotę 10 zł. Posiadający taki udział mogą atoli — przy innych sprzyjających po temu warunkach — otrzymać pożyczkę, nie przenoszącą kwoty 100 zł. Życzący sobie większej pożyczki, deklarować muszą wyższe udziały, mianowicie na kwotę, wynoszącą co najmniej 10% udzielić się mającej pożyczki, a z wpłatą ratalną co do reszty kwoty udziałowej ponad 10 zł.

Najwyższy dozwolony udział, jaki może posiadać jeden członek, opiewa na 1.000 zł.; taki udział jest tylko jeden; wpłacił go przy zawiązywaniu się stowarzyszenia ks. Władysław Sapieha.

Co do wkładek oszczędności, to bilans za rok 1892 wykazuje 29 pozycyj z kwotą 2.444 zł. 99 ct., z których najwyższa na 750 zł., a najniższa na 2 zł. Pomiędzy wkładkami znajduje się tylko trzy od instytucyj publicznych na łączną kwotę 214 zł. 60 ct.; przeważają zatem wkładki prywatne i to w równej prawie połowie od członków i nieczłonków. Od wkładek, stowarzyszenie opłaca 6% rocznie. W roku bieżącym, za ostatnie 3½ miesiąca, stan wkładek wzrósł z kwoty 2.444 zł. 99 ct. na 4.446 zł. 66 ct., a zatem o całe 92%, świadcząc najlepiej o zaufaniu, jakie sobie stowarzyszenie w tak krótkim czasie wyrobiło.

Pożyczki udzielane bywają nader oględnie, bo tylko posiadającym czystą zupełnie hipotekę; oprócz tego zasięgane bywają wiadomości co do charakteru starających się o pożyczkę, u księży i nauczycieli odnośnych miejscowości. Z końcem roku 1892 było pożyczek na łączną kwotę 13.000 zł. — w kwotach od 50 zł. do najwyżej 300 zł. — a to na weksle z terminem trzechmiesięcznym, oraz na skrypta, na przeciąg 1 roku do 3 lat, o ratach miesięcznych, kwartalnych i półrocznych. Od pożyczek tych pobiera stowarzyszenie 8% z góry za pół roku, albo za kwartał, oraz 2% zwłoki, także jednorazowo przy udzielaniu pożyczki 1% na koszta administracyi.

Cyfry powyższe spowodowały obniżenie stopy procentowej, praktykowanej dotychczas przez tamtejszy Credit-Verein, z 10% na 9%.

W udzielaniu pożyczek Dyrekcya ograniczoną jest do kwoty 300 zł.; dla wyższych pożyczek potrzebną jest aprobata Rady nadzorczej; dotąd jednak stowarzyszenie nie udzieliło wyższej pożyczki nad 300 zł.

Zaskarżonych pozycyj było dotąd 3 z kwotą ogólną 180 zł., z tych 1 zapłacona z kwotą 100 zł., pozostaje 2 z kwotą 80 zł., obie dostatecznie zabezpieczone.

Obecny skład Dyrekcyi uprawnia do nadziei, iż pod jej kierownictwem stowarzyszenie coraz pomyślnie; będzie się rozwijało i w krótkim stosunkowo czasie o wiele znaczniejsze przybierze rozmiary, pomimo konkurencyi miejscowego Credit-Vereinu, istniejącego już od lat dziesięciu i posiadającego około 50 tysięcy obrotowego kapitału.

W skład obecnej Dyrekcyi wchodzą: Marceli Żymirski, właściciel apteki, jako kasyer i prowadzący księgi; Dr. Henryk Szymański, lekarz miejski, i ks. Leon Połuszanowicz, wikary gr. kat.

Wybór komisyi kontrolującej także szczęśliwy, należą do niej: Ignacy Szydłowski, burmistrz Lubaczowa, Saul Friser, kasyer dóbr Lubaczowa, Jan Dubik, właściciel realności.

Ruch stowarzyszeń.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w m i e s i ą c u m a j u b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

N o w e s t o w a r z y s z e n i a:

Sanocki c. k. sąd obwodowy jako handlowy ogłasza iż w rejestrze stowarzyszeń wpisał firmę „S p ó ł k o w a K a s a o s z c z ę d n o ś c i i p o ż y c z e k w B a c h ó r z u“, spółka zarejestrowana z nieograniczoną poręką z siedzibą w Bachórzu. Przedmiotem przedsiębiorstwa, polegającego na statucie z daty Bachórz dnia 12. lutego 1893, jest staranie się o podniesienie bytu członków pod względem moralnym i materyalnym, a mianowicie dostarczanie im

środków pieniężnych potrzebnych w gospodarstwie, podawanie sposobności do lokowania zaoszczędzonych pieniędzy na procent i popieranie zakładania stowarzyszeń gospodarczych i zarobkowych w okręgu spółki.

Członkami zarządu na pierwsze 4-lecie są: ks. Leopold Mazurek, ekspozyt w Bachórzu, jako przełożony, Wojciech Dańczak, gospodarz w Bachórzu, jako zastępca przełożonego, i Walenty Domin gospodarz w Bachórzu, jako członek.

Publiczne obwieszczenia ogłaszać będzie spółka w piśmie tygodniowem „Niedziela“, a w razie, gdyby pismo to przestało istnieć, wyznaczy Zarząd inną gazetę.

Odpowiedziatność spółki jest nieograniczoną, firmę spółki przez kogokolwiek napisaną lub wydrukowaną podpisuje przełożony Zarządu, lub jego zastępca, tudzież nadto jeden z członków Zarządu.

(Uchwała z dnia 2. maja 1893. l. 2813.)

C. k. sąd obwodowy jako handlowy w Stanisławowie ogłasza niniejszem, że równocześnie poleca prowadzacemu rejestra handlowe wpisać do rejestru stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, że:

1. na podstawie statutu z 7. lutego 1893.;

2. zawiązało się stowarzyszenie z siedzibą w Sołotwinie pod firmą: „Sołotwinaer Sparr et Creditverein“, registrirte Genossenschaft mit beschränkter Haftung;

3. którego przedmiotem jest prowadzenie interesu bankowego w celu dostarczenia wyłącznie członkom swoim na umiarkowany procent gotowych pieniędzy, potrzebnych im do obrotu w tychże interesach kupieckich, tudzież sposobności do usuktyfikowania zaoszczędzonych kapitałów;

4. że czas trwania jest nieograniczony;

5. że dyrekcyę stanowią panowie: Abraham Kriegel, jako kierujący dyrektor, Feibisz Taubmann, jako zastępca kierującego dyrektora i Samuel Juran, jako rewident, wszyscy w Sołotwinie zamieszkali, którzy we wszelkich ich zakresowi poruczonych sprawach większością głosów decydują a reprezentowane przez nich na zewnątrz stowarzyszenie dla zobowiązań w ten sposób podpisywać mają, że pod stampilią stowarzyszenia kierujący dyrektor Abraham Kriegel i rewident Samuel Juran i zastępca dyrektora Feibisz Taubmann umieszczą ich własnoręczne podpisy;

6. że wszelkie ogłoszenia stowarzyszenia umieszczone będą w czasopiśmie gazecie lwowskiej i plakatami w mieście Sołotwina;

7. że za zobowiązania stowarzyszenia odpowiada każhy członek tegoż stowarzyszenia nie tylko subskrybowanym udziałem, ale nadto pięćkrotną kwotą tego udziału w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 l. 70 Dz. u. p.

(Uchwała z dnia 8. marca 1893 l. 3175.)

Zmiany w Dyrekcyi:

C. k. sąd obwodowy jako handlowy w Brzeżanach uwiadamia, że wskutek uchwały z dnia 8. kwietnia 1893 l. 2035, wpisano dnia 16. kwietnia 1893 w rejestrze handlowym dla spółek gospodarczych i zarobkowych przy firmie „Bank zaliczkowy w Bołszowcach“, że na walnem zgromadzeniu 9. marca 1893 Ignacy Czedekowski, Aleksander Carewiczy i Jan Rymarz zastępcami członków Dyrekcyi obrani zostali.

(Uchwała z dnia 22. kwietnia 1893 l. 2376.)

C. k. sąd obwodowy jako handlowy w Brzeżanach zawiadamia, że wskutek uchwały z dnia 22. kwietnia 1893 l. 2322 wpisano dnia 27 kwietnia 1893 w rejestrze handlowym dla spółek gospodarczych przy firmie. „Kasa zaliczkowa „Nadzieja“ w Bołszowcach“, iż przy walnem zgromadzeniu 23. marca 1893 Salamon Dorfman wybrany został zastępcą kontrolora

(Uchwała z dnia 13. maja 1893 l. 2663.)

C. k. sąd obwodowy jako handlowy w Nowym Sączu podaje do wiadomości, że na ogólnem zgromadzeniu „Stowarzyszenia pożyczkowego i oszczędności „Wzajemna pomoc w Krynicy“, odbytem w dniu 26. stycznia 1893 r., zatwierdzono ponowny wybór na dalszy czas pana Bronisława Babla na członka Dyrekcyi, zaś wybrano pana Władysława Nodzyńskiego za zastępcę członka Dyrekcyi tegoż stowarzyszenia.

(Uchwała z dnia 22. kwietnia 1893 l. 3397.)

C. k. sąd krajowy jako handlowy we Lwowie ogłaniniejszem, że przy firmie: „Towarzystwo zaliczkowe“, stowarzyszenie zarejestr. z nieogran. poręką, uwidoczniono, iż na odbytem dnia 19. lutego 1893 XXVII. zwyczajnem zgromadzeniu członków tegoż Towarzystwa dr. Adam Czyżewicz dyrektorem tegoż Towarzystwa na dalsze trzy lata ponownie wybranym został.

(Uchwała z dnia 15. kwietnia 1893 l. 15843).

Ze strony c. k. sądu obwodowego jako handlowego w Stanisławowie ogłasza się niniejszem, że równocześnie polecamy prowadzącemu rejestra stowarzyszeń wpisanie przy firmie: „Zakład bankowy i komisowy w Stanisławowie“, że na walnem zgromadzeniu, dnia 30. maja 1892 w Stanisławowie odbytem, Mandelbaum Leizor, właściciel dóbr w Stanisławowie zamieszkały, członkiem dyrekcyi wybrany został.

(Uchwała z dnia 19. kwietnia 1893 l. 5221).

Ze strony c. k. sądu obwodowego jako handlowego w Stanisławowie ogłasza się niniejszem, że równocześnie polecamy prowadzącemu rejestra dla stowarzyszeń wpisanie przy firmie: „Komercyalny zakład kredytowy w Stanisławowie“, że na walnem zgromadzeniu, dnia 16. lutego 1893 w Stanisławowie odbytem, wybrano dyrektorami panów: Filipa Goldenberga, Abrahama Horowitza, Szaję Kreisla i Majera Mayer, w Stanisławowie zamieszkałych.

(Uchwała z dnia 5. kwietnia 1893 l. 2976).

C. k. sąd obwodowy jako handlowy w Przemyślu ogłasza, iż dnia 28. kwietnia 1893 wpisano do rejestru

handlowego dla towarzystw zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Towarzystwo żyrowe i kredytowe, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką", że wybrano ponownie na dyrektora Chaima Knollera, zaś jako nowych dyrektorów wybrano Leona Aschkenazego, Leona Langbanka, Herscha Löwenthala, zaś na zastępcę ponownie Henryka Godla, przemysłowców w Przemyślu.

(Uchwała z dnia 6. maja 1893 l. 7059).

C. k. sąd krajowy jako handlowy w Krakowie poleca wpisanie do rejestru dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Towarzystwo wzajemnego kredytu w Zakliczynie, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką" następujących zmian:

1. iż na posiedzeniu Rady nadzorczej tegoż stowarzyszenia z dnia 30. stycznia 1893 w Zakliczynie odbytem, wybranym został w miejsce ustępującego Zygmunta Maksymowicza, dyrektorem referentem dr. Zbigniew Kluczyński, zaś w miejsce Franciszka Kowacza i Karola Merczyńskiego dyrektorami zastępcami: Józef Mietelski i Jan Czuba, pierwsi dwaj w Zakliczynie, a ostatni w Bieśniku zamieszkali, i

2. że stosownie do postanowień statutu stowarzyszenia wspomnieni nowo wybrani członkowie dyrekcyi firmę stowarzyszenia w ten sposób podpisywać będą, iż pod wyciśniętą stampilią firmą: „Towarzystwo wzajemnego kredytu w Zakliczynie, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką" dwaj członkowie Dyrekcyi swoje podpisy położą.

(Uchwała z dnia 24. lutego 1893 l. 4985).

Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1892.

40. Kołomyja. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Winien: z rachunku pożyczek na skrypta 15·—, z rachunku inwentarza 66·89, z rachunku druków 71·97, z rachunku kosztów zarządu 4.111·16, do rachunku bilansu czysty zysk 2.119·48, razem 6.384·50. Ma: z rachunku odsetek poz. 9. 4.917·06, z rachunku oddziału zastawniczego 1.467·44, razem 6.384·50. *b) Bilans.* Stan czynny: z rachunku kasy 5.395·15, z rachunku pożyczek na skrypta 95.734·72, z rachunku pożyczek na weksle 89.628·10, z rachunku oddziału zastawniczego 24.783·81, z rachunku efektów funduszu rezerwowego 10.000·—, z rachunku odsetek należnych 3.530·88, z rachunku inwentarza 599·—, z rachunku różnych 5.359·41, z rachunku druków 72·—, z rachunku zaliczek procesowych 1.642·81, razem 236.736·88. Stan bierny: z rachunku udziałów 33.011·30, z rachunku wkładek oszczędności i na rb 149.375·01, z rachunku reeskontu 40.842·—, z rachunku odsetek naprzód pobranych 1.150·52, z rachunku funduszu rezerwowego 10.040·59, z rachunku depozytu Towarzystwa zaliczkowego 197·98, z rachunku strat i zysków 2.119·48, razem 236.736·88.

41. Lwów. Towarzystwo zaliczkowe urzędników pocztowych. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek 4.713·94. Straty: z rachunku kosztów urządzenia i ruchomości 23·66, z rachunku kosztów administracyi i podatków 2.049·98, do rachunku bilansu: saldo za rok 1892 2.640·30; razem 4.713·94. *b) Bilans.* Stan bierny: z rachunku udziałów 41.304·31, z rachunku wkładek na rachunek bieżący 31.827·73, z rachunku długów zaciągniętych 27.100·—, z rachunku odsetek (naprzód pobranych) 945·35, z rachunku funduszu rezerwowego 4.659·18, z rachunku strat i zysków 2.640·30; razem 108.476·87. Stan czynny: z rachunku pożyczek 104.867·89, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 340·78, z rachunku odsetek zaległych (zwłoki) 927·43, z rachunku za II. półrocze 1886 r. b. 261·64, z rachunku kosztów ruchomości 213·01, z rachunku zapasu druków 178·49, z rachunku zaliczek procesowych 746·85, z rachunku kasy 940·78; razem 108.476·87.

42. Zborów. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek 2.109·75. Straty: z rachunku kosztów urządzenia i ruchomości 30·—, z rachunku kosztów administracyi i podatków 1.189·60, z rachunku strat i zysków z r. 1892 890·15; razem 2.109·75. *b) Bilans.* Stan bierny: z rachunku udziałów z r. 1892 11.093·11, z rachunku wkładek na rachunek bieżący 14.192·21, z rachunku długów zaciągniętych 7.900·—, z rachunku odsetek (naprzód pobran.) 322·91, z rachunku funduszu rezerwowego 2.235·11, z rachunku strat i zysków 890·15, z rachunku zaliczek procesowych 39·66; razem 36.673·15. Stan czynny: z rachunku pożyczek 33.187·—, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 47·22, z rachunku odsetek zaległych (zwłoki) 1.189·20, z rachunku kosztów ruchomości 240·—, z rachunku lokacyi 1.110·—, z rachunku kasy 899·73; razem 36.673.15.

43. Lisko. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek 4.211·59. Straty: z rachunku administracyi i podatku 2.034·64, zysk za rok 1892 2.176·95; razem 4.211·95. *b) Bilans.* Stan czynny: gotówka z 31. grudnia 1892 5.608·12, pożyczki na skrypta 129.091·49, zaliczki procesowe 491·29; razem 135.190·90. Stan bierny: udziały członków 19.274·56, wkładki na rachunek bieżący 107.858·76, procenta przenośne 2.028·73, depozyt 10·46, fundusz rezerwowy 3.841·44, zysk za rok 1892 2.176·95; razem 135.190·90.

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, hotel Żorża.